

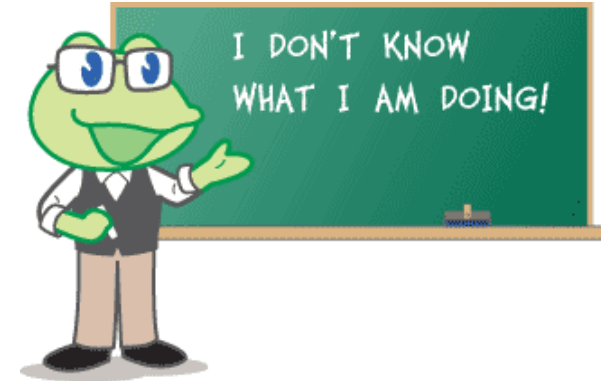
Det här fotot av Okänd författare licensieras enligt [CC BY-NC-ND](#)

Utbildningens historia

”Från elit till
massutbildning”

”De blivande lärarna är i stort behov av att kunna sätta sig in i skolans situation och sina studier i ett längre tidsperspektiv, något som också betonas i skolans läroplaner. Ett övergripande perspektiv förbereder lärare betydligt bättre inför framtiden än ett aktuellt modperspektiv. Historiska kunskaper borgar för en medvetenhet om sammanhangens betydelse och en kritiskt reflekterande öppenhet hos de blivande lärarna.”

SOU 2008:109 s. 194

Konservativa
Ståndssamhället

Till

Upplysning och
liberalism

Staten och samhället

Nationalstaten
via
Folkhem och demokrati

Till Globalisering
och
mångkulturella samhället

Utbildning/skola

- ingen från samhället isolerad organisation eller institution
- En samhällsföreteelse
- En del i den politiska, ekonomiska och sociala verkligheten
- Skolans funktion och betydelse (mål och innehåll) växlar utifrån förändringar i samhällsstrukturen

(Richardsson, 2010)

- Skolan som en *funktion* av diverse samhällsfaktorer. Ex. Hur har skolan fungerat? Varför har det fått sin speciella utformning?
- Skolan som ett *instrument* för att nå vissa mål för att uppnå viss förändring: Ex. På vilka sätt har skolan förändrat samhället eller skapat förutsättningar till förändring?

Om olika behov av utbildning:

- Klass
- Genus
- Samhällssyn

Utbildning i/till
vad?

Till vem?

Hur?

Varför?

”Hur mycket och vad
borde arbetar- och
bondbarnen lära sig?
Och hur mycket tålde
de ömtåliga kvinno-
hjärnorna?”

Liedman (2001 s. 43)

Varför ska man gå i skolan?

Allmogen, borgare och bönder, adel

Läsa

"Rätta läran"

Kunskaper

Latin och grekiska

Teologi

Filosofi och retorik

Matematik

Konfirmation och äktenskap

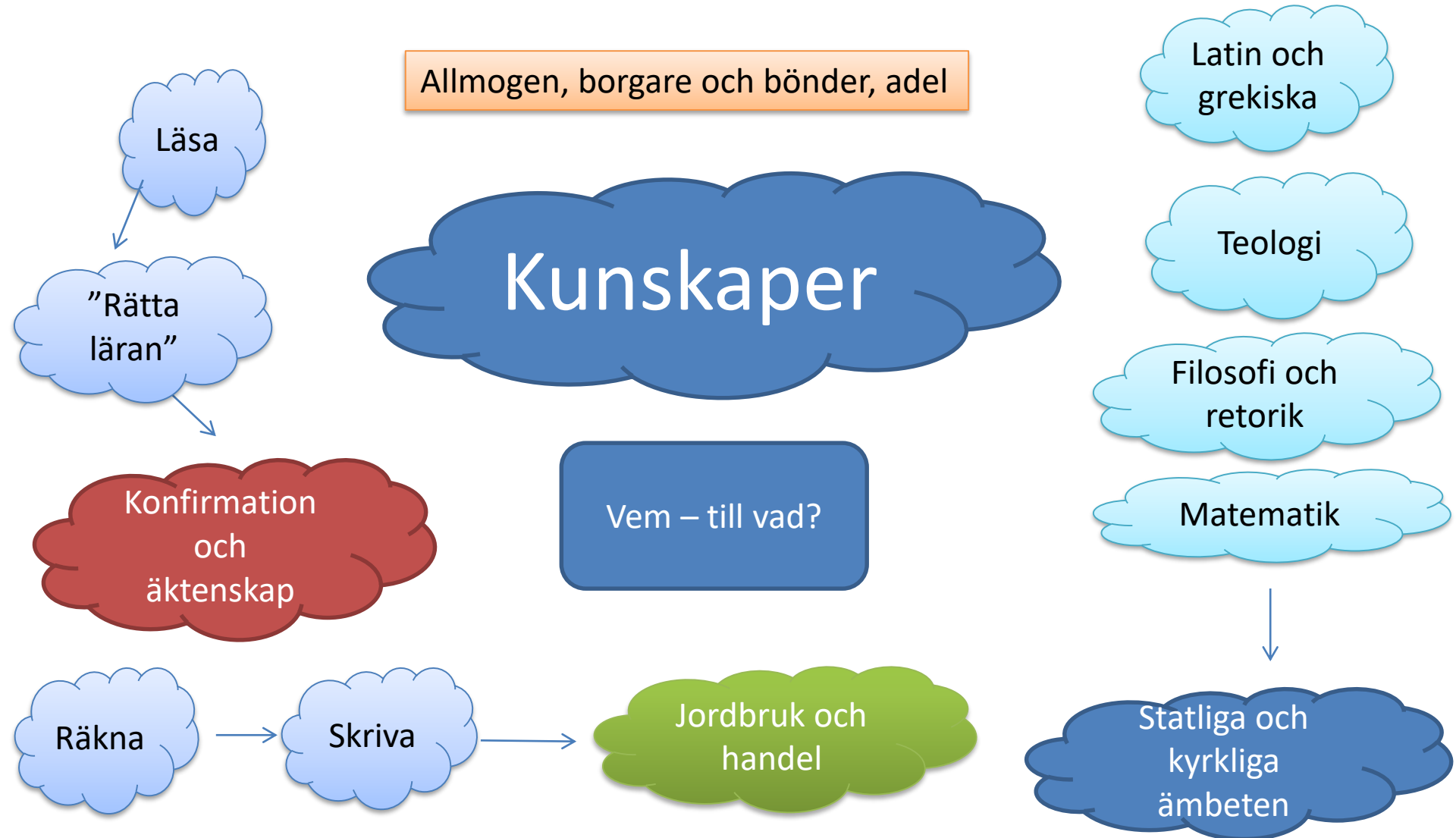
Vem – till vad?

Räkna

Skriva

Jordbruk och handel

Statliga och kyrkliga ämbeten

Vem ska lära barnen och vad?

En fråga om auktoritet, ansvar och genus

Folkskolan 1842

Varför?

Liberala
idéer

- Medborgarbildning
- Personlighetsprincip
- Förändra – förbättra
samhället

Industrialisering

- Teknisk utveckling
- Nya kunskapskrav
- Ekonomisk utveckling

Urbanisering

- Disciplinering

Parallelskolesystemet runt 1860

Läroverk

- Statliga tjänster, näringsliv
- Universitet, arbetsmarknad
- Manlig
- Statlig finansiering

Flickskola

- Konstnärlig
- Social
- Hushåll
- Kvinnlig
- Donationer och avgifter
- Äktenskapsmarknad

Folkskola

- Läsa, skriva, räkna
- Kristendom
- Nationalkänsla
- Kommunal finansiering

Differentieringsfrågan: Hur skulle skolan organiseras?

Fridtjuv Berg 1859-1916
"Folkskolan såsom
bottenskola"

- Klasstillhörighet har inget med intelligens att göra
- Ta tillvara begåvningar oavsett social bakgrund
- Ett stabilt samhälle vilar på förståelse över klassgränserna
- Folkskolan *kan bli* en bottenskola för *alla* barn
- Ett förbättrat samhället med högre utbildningsnivå

"Skolsystemet fungerade nämligen i stort sett som ett klassamhälle i miniatyr. De olika skolformerna hämtade sin rekrytering ur ganska bestämda sociala skikt"
(Erlander i Lundgren 2014 s. 87).

1946 års skolkommision

”Skolan i samhällets tjänst innebär [...] att anpassa skolan efter det moderna samhällets behov [...] att omdana skolan till överensstämmelse med det demokratiska samhällets struktur och liv.”

Demokrati: skolsystemet ska spegla det demokratiska samhället
Fosträ demokratiska medborgare, självständigt tänkande

”Skolans viktigaste uppgift var att ge lika utbildningsmöjligheter åt all ungdom, oberoende av föräldrarnas inkomst och bostadsort” (Lundgren, 2014, s. 89)

Motiv för enhetsskolan:

Höja den allmänna bildningsnivån

Demokratisera skolväsendet (ge fler chans till utbildning)

Avskaffa parallellskolesystemet

Göra praktisk utbildning likvärdig teoretisk

Två spår - en profession (?)

Två skolformer
Två huvudmän
Manligt och kvinnligt
Två utbildningstraditioner
Två fackförbund

 Läraryrket

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Mot ett organisatoriskt sammanhållet skolsystem

1952 års försöksverksamhet
1962 9-årig obligatorisk skola
1968/71 Gymnasiereform

- Tre stadier: låg, mellan, hög
- Realskolan in i högstadiet, läroverksutbildningen till gymnasiet

Lågstadiet
- småskolans lärarinnor

Mellanstadiet:
- folkskollärarna

Högstadiet och gymnasiet
- läroverkslärarna

HÖGSTADIET

- en het potatis ur ett professionaliseringsperspektiv

1971 – Gymnasieskolan

- Ersatte läroverket och verkstadsskolan i en organisatoriskt sammanhållen gymnasieskola.
- Politiskt mål: från parallellskolesystem till ett sammanhållet skolsystem
- Göra praktisk utbildning likvärdig teoretisk
- Gymnasielinjer 2-4 år med olika inriktningar: ekonomi, naturvetenskap, samhällskunskap, teknik, bygg- och anläggningsteknik, industri, vård, frisör, handel.

1970- och 1980-talet

- 1971(Lgy70): En integrerad sammanhållen gymnasieskola med linjesystem med staten som huvudman
- Fackförbund och elevorganisationer menar att skolan fungerar reproducerande

1990-talet – ”En skola för alla” Lpf94

- Decentralisering – flexibilitet och effektivitet i skolsystemet
- Treåriga nationella program: 14 yrkesförberedande och två studieförberedande och Individuella programmet
- Alla program ger grundläggande behörighet till högskolan
- Kursutformad gymnasieskola – ökad valfrihet
- Gemensam kärna av ämnen – kärnämnen
- Minst 15 veckors APU på yrkesförberedande program
- Friskolereformen

2000-talets första decennium - idag

- 2006: Regeringsskifte, ny utbildningsreform
- 2008: "Kunskap och kvalitet i den nya gymnasieskolan" (Prop. 2008/09:199), Gy 11
 - 12 yrkesprogram, 6 högskoleförberedande program samt lärlingsutbildning
 - Yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen
 - IV avskaffas, ersätts med fem introduktionsprogram
 - Gymnasiegemensamma ämnen
 - Elever på yrkesprogram göra aktiva val för grundläggande behörighet till högskolan
 - Anställningsbarhet
 - Entreprenörskap

”En skola för alla” eller ”En skola för alla”?

1940-talet	1990-talet	2000-talet
Centralisering Demokratisering Jämlikhet Sammanhållande	Decentralisering Demokratisering Internationalisering Marknadisering Likvärdighet Valfrihet Företagsamhet	Globalisering Konkurrensutsättning Effektivitet Anpassning Jämförbarhet Kvalitetssäkring Entreprenörskap
Sekundärutbildning/ högre utbildning för en elit	Gymnasial utbildning till nästan alla	Gymnasial utbildning till nästan alla
Differentierat system	Mer sammanhållet system	Mindre sammanhållet system
Akademiska kunskaper	Bred generell utbildning	Specifika kunskaper
Behörighet till högre utbildning för en elit	Behörighet till högre utbildning för alla	Behörighet till högre utbildning för färre

Gymnasieskolans utveckling

- **1990-talet (Lpf 94)**
 - Kunskapssamhälle
 - 3-årig
 - Förberedande
 - Kärnämnen
 - Samarbete med arbetslivet kring karaktärsämnen
 - En skola för alla
 - En skola för livslångt lärande
(Carlbaum 2012)
- **2000-talet (Gy 11)**
 - Kunskapsekonomi
 - 3-årig
 - Anställningsbar
 - Gymnasiegemensamma ämnen
 - Samarbete med avnämarna om programinnehåll
 - En skola för alla
 - En skola för arbetsmarknaden (Carlbaum 2012)

Nytt slags parallelskolesystem?

1990-talet	2000-talet	Konsekvenser?
Målstyrning	Resultatstyrning	Lära för kunskap eller för betyg?
Decentralisering	Recentralisering/Inspektion	Konkurrens?
Valfrihet, skolpeng	Friskoleexplosion	Betygsinflation?
Elevinflytande	Kunskapsfokus	Mätbar kunskap?
Nya läroplaner och kursplaner	Nya och tydligare examensmål, läroplaner och kursplaner	Anpassning till avnämares krav? Deprofessionalisering?
Nytt betygssystem	Nytt betygssystem	Sortering?
Allmän behörighet	Aktiva val för allmän behörighet	Differentiering, minskad social mobilitet?

Från elit till massutbildning

Alla medborgare går i skolan

Grundskola och gymnasium är öppen för alla

Alla skolor har samma krav och samma förutsättningar

Gymnasiet grundar sig på individens fria val

Doktorsavhandlingar från Institutionen
för pedagogik och didaktik 41

Myter om gymnasieeleven

En diskursteoretisk studie av dominerande subjektspositioner i politiska
texter 1990-2009

Maria Terning

Terning, M. (2016). Myter om gymnasieeleven. En diskursteoretisk studie av dominerande subjektspositioner i politiska texter 1990-2009. (Doktorsavhandling) Stockholm: Stockholms universitet.

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:955977/FULLTEXT01.pdf>

Konkurrenskraftig – vår tids gymnasieideal
<http://www.forskning.se/2016/10/21/konkurrenskraft-var-tids-gymnasieideal/>

Tack för att ni
lyssnat!